

Vállalkozási mérlegképes könyvelő

ELLENŐRZÉS

tantárgy

25. téma

(A termelékenység
alakulásának ellenőrzése)

A termelékenységről

Termelékenység: a termelés eredményességét jellemző arányszám, a munka alapvető mutatószáma

Kiszámítása:

$$\text{termelékenység} = \frac{\text{termék mennyiség (csak az elfogadott termékek)}}{\text{dolgozók száma} \cdot \text{munkaórák száma} \cdot \text{egy dolgozó egy órája standard kibocsátása}} \cdot 100 \quad [\%]$$

Kifejezi: adott idő alatt egy dolgozó átlagosan mekkora munkamennyiséget fejt ki (mennyi terméket állít elő).

Jelentősége: a termelékenység rendszeres és kívánatos mértékű növelése meghatározó tényező a vállalkozás jövedelmezősége szempontjából, vizsgálata fontos feladat.

2

Termelékenység növekszik → önköltség csökken (a termékegységre jutó fix költségek csökkenése miatt), de csak akkor jár valós költségcsökkentéssel, ha a termelt mennyiség és az eladott mennyiség közötti különbség elhanyagolható

→ ti. ha a termelt mennyiséget növeljük, de az eladások nem változnak, akkor csak túltermelést végzünk, ami esetenként nagyobb mértékben növeli a veszteségeinket, mint amennyivel a jobb termelékenység csökkenti.

3

A termelékenység alakulásának ellenőrzési szempontjai

A termelékenységet elsősorban a fizikai termelőmunkára vetítve célszerű vizsgálni.

A munkaidő felhasználása két részből áll:

- 1) a produktív időből, → amikor a munkás termelőmunkát végez, és a
- 2) veszteségidőből → amikor nem végez munkát.

A termelési értéket elsősorban a produktív (termelő-) idő határozza meg, de a termelékenységi mutatót, illetve annak változását a veszteségidő növekedése vagy csökkenése is befolyásolja.

4

A veszteségidők fogalmába

- a gépállást,
- a munka-, szerszám- vagy anyagihiányt soroljuk.

A veszteségidők okainak feltárásával a termelékenység növelésének számos belső tartalékát fedezhetjük fel. A tárgyi eszköz-, az anyag- és létszámgazdálkodásra a termelés műszaki előkészítésére és irányítására kell irányulnia a vizsgálatnak.

5

Termelékenység alakulására ható tényezők vizsgálata:

a) Vállalattól függő tényezők hatása:

- gyártott termékek korszerűsége, minősége
- alkalmazott gyártástechnológia műszaki színvonala
- termelés, munkaszervezés színvonala
- munkaigényesség
- a dolgozók szakismerete, annak felhasználása
- fluktuáció
- munkaidő-kihasználás színvonala
- kapacitáskihasználás foka

b) Vállalattól független tényezők hatása:

- a termelésre fordítható idő változása

6

A termelékenység növekedése

- a termék és a technológia fejlesztésével,
- jobb minőségű, célszerűbb anyagok használatával,
- jobb létszámgazdálkodással érhető el.

Ezért a két szempontot helyes elkülöníteni:

- ✓ a létszám és munkaidő felhasználása, illetve
- ✓ milyen módon és mértékben törekednek az élőmunkának gépi eszközökkel való hatékony kiváltására.

7

A termelési értéket (a termelékenység egyik tényezőjét) elsősorban a termelő idő határozza meg, de a veszteségidő (nem produktív idő) növekedése vagy csökkenése is befolyásolja a termelékenységi mutatót → vizsgálata fontos feladat.

Figyelembe kell venni, hogy a veszteségidők egy része a munkástól független, különböző műszaki okokkal, pl. gépmeghibásodás, energiahány stb., és szervezési problémákkal: anyagra-, munkára-, szerszámra várás stb. kapcsolatosak.

Célszerű értékelni, hogy a dolgozókat milyen feltételek mellett alkalmazzák:

- teljesítménytől függő vagy fix bér
- ennyire ösztönző a bérezési rendszer

8

Vizsgálandó:

- ✓ mennyire megalapozottak a normák, felülvizsgálják-e (mikor)?
- ✓ a megfelelő teljesítményszázalékokat a technológiai fegyelem betartásával érik-e el? → A vizsgálatkor ennek negatív hatásai, a minőség romlása, alacsony szintje, a selejtszázalék növekedése stb. feltárhatók.

9

A teljesítménynormák megbízhatóságát rontja azok fellazulása is, ami a rendszeres normakarbantartás elhanyagolásából is eredhet. Ennek kapcsán azt kell vizsgálni, hogy:

- ✓ a műszaki fejlesztés, a beruházások, az újítások, a szervezési intézkedések eredményeként a munkanormák (tervek) indokolt helyesbítését elvégezték-e;
- ✓ a begyakorlottság eredményeként fellazult normákat (terveket) az érintett gyártmányok (termékek) esetében felülvizsgálták-e, és gondoskodtak-e rendezésükről.

10